

אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון
AFIK & CO. ATTORNEYS AND NOTARY

אפיק ושות'

גיליון 37, 10 דצמבר, 2009

הגיליון המקצועי הדו שבועי של אפיק ושות', עורכי דין ונוטריון
דניאל פריש 3 תל אביב, קומה 25, טלפון 03-609.3.609 פקס 03-609.5.609

1. מאמר בנושא: ההגנה על חושפי שחיתות

מאמר זה, אשר פורסם לאחרונה ועוסק בנושא ההגנה על חושפי שחיתות במקום עבודה, עוסק בסוגיה מרתקת של האיזון בין הצורך להגנה על עובדים חושפי שחיתות לבין הצורך להגנה על המעביד מפני סחיטה על ידי עובד המנסים להגן על עצמו מפיטורין על ידי "חשיפה" של מעשי שחיתות לכאורה. המאמר פורסם במגזין "מכרזים" ובאתר האינטרנט של יפעת מכרזים, בו ניתן לראות גם מאמרים אחרים של משרדנו:

<http://www.iprojects.co.il/Tenders/new/expert.asp?Expertid=12>

מאמר זה פורסם על ידי יאיר עלני, המתמחה בתחום המשפט המנהלי והמוניציפאלי ודיני המכרזים ומבוסס, בין היתר, על תיק בו אנו מתמודדים כיום, בשם לקוח, מול צו הגנה אשר ניתן על ידי מבקר המדינה לעובד אשר לאחר תחילת הליך פיטוריו החל לחשוף שחיתויות.

2. ראיון בכלכליסט עם עו"ד שלומי תורג'מן בנושא הגבלים עסקיים

מצ"ב מאמר בנושא מעמדה של חברת שופרסל כמונופול, אשר פורסם בשבוע שעבר בעיתון כלכליסט והכולל בתוכו גם ראיון קצר עם עו"ד שלומי תורג'מן, שות, במשרדנו, אשר הגבלים עסקיים הינו אחד מתחומי התמחותנו.

עו"ד תורג'מן הינו אף מרצה באקדמה לתחום זה ומשרדנו מלווה מספר חברות באופן שוטף בתחום ההגבלים העסקיים, לרבות בבניית תכנית אכיפה פנימית ויישומה.

3. התפתחויות נוספות בתיק רייפמן, המנוהל על ידי משרדנו

מצ"ב כתבה אשר פורסמה השבוע בעיתון דה-מרקר על כך שבית המשפט דחה תביעה בה, כחלק מהתקפות המנהל המיוחד, עו"ד ארז, כנגד מר אלי רייפמן הוגשה תביעה אישית כנגד אחד השותפים המייסדים של משרדנו, עוה"ד דורון אפיק, לאור כך כי המשרד מייצג את מר רייפמן. בתביעה ביקש המנהל המיוחד לחייב את עו"ד אפיק בחלק מחובותיו של רייפמן. הגשת תביעה זו מהווה חלק מהבסיס לבקשה לפיטוריו של איתן ארז, אשר הוגשה, בין היתר, בשל התנהלות זו של ארז של תקיפה אישית של עורכי הדין של רייפמן כדי להפעיל לחץ על רייפמן (בבקשה גם מצוטטות תלונה לוועדת האתיקה ותלונה למשטרה אשר הוגשו נגד עו"ד ארז בשל פעולות חמורות ביותר שנקט, לרבות הטעיית בית המשפט ופעולות אחרות, אשר הביאו למאסרו של רייפמן). בהחלטה נקבע, כי לא היה בסיס להגשת התביעה כנגד עו"ד אפיק.

4. החלטות שיפוטיות מהתקופה האחרונה

א. שטר משכנתא יעמוד בתוקפו גם לגבי חובות עתידיים אשר לא בגינם נרשם מלכתחילה [עא 3352/07 בנק הפועלים בע"מ נ' קריסטין הורש, 7.12.2009]

פסק הדין דן בשאלות מתחומי משפט שונים. אחת השאלות שעמדה להכרעה בפסק הדין היא האם משכנתא שנחתמה עם הבנק לצורך קבלת אשראי למימון פרויקט בנייה יכולה לשמש כבטוחה גם לחובות עתידיים. בית המשפט המחוזי קבע שלא כך הדבר.

בית המשפט העליון קיבל את הערעור וקבע, כי שטר המשכנתא מתייחס, בנסיבות העניין, גם לחובות עתידיים ועומד בתוקפו גם לגבי חובות שלא בקשר עם פרויקט הבניה הספציפי בגינו נרשמה המשכנתא. היינו, משתרע על כל חובות הלקוח כלפי הבנק. בית המשפט העליון קיבל את עמדת הבנק לפיה נהוג

ביחסים בין בנק ולקוח לתת אשראי כנגד בטחונות קיימים אשר שימשו כנגד אשראי שניתן קודם לכן. כאשר ניגש בית המשפט לפרשנות החוזה הבנקאי יש ליתן את הדעת למאפייניו המיוחדים. הבנק הוא "צד חזק" והוא בעל חובות אמון כלפי הציבור בכלל וכלפי הלקוח בפרט, בהיותו ספק שירות חיוני ובעל עוצמה רבה. אלו יחסים מיוחדים החורגים באופיים מחוזה מסחרי רגיל. על חוזים בנקאיים חל משטר נורמטיבי מיוחד, היוצר חריג לדיני החוזים הרגילים ומרחיב את אחריותם של הבנקים. על כן, בעת פרשנותו מתבקש איזון מיוחד אשר יגלם את פערי הכוחות בין הצדדים ואת מעמדו של התאגיד הבנקאי. כן, נקבע כי הפרשן של החוזה הבנקאי צריך לקחת בחשבון את השלכות הרחוב של ההליך הפרשני על חיי המסחר והבנקאות. עם זאת, ציין בית המשפט העליון כי לאור חובת האמונים, האופי המיוחד של החוזה הבנקאי וחובת הגילוי המוגברת המוטלת על הבנק, יש מקום לשוב, להבהיר ולהסביר כי הבטוחה הקיימת עומדת בעינה גם כנגד האשראי החדש ואכן כך נעשה בנסיבות המקרה הנדון.

תחום הבנקאות בכלל והליטגציה הבנקאית בפרט, הינו אחד מתחומי ההתמחות של משרדנו, אשר עוסק גם בעסקאות מימון מורכבות וגם בהליכי תביעה מול בנקים.

ב. בעל מניות מחויב לשלם גם עבור הון מניות אשר הוקצה לו ללא ידיעתו [בש"א (י-ם) 1457/02 עו"ד מ' קידר מפרק חברת יורם בן עמי בניה ופיתוח (1990) בע"מ (בפירוק) נ' האפוטרופוס הכללי והכנס הרשמי, 23.11.2009]

בית המשפט התבקש על ידי מפרק החברה להורות לבעל מניות ודירקטור לשלם בעבור הון מניות אשר הוקצה לו עוד בשנת 1992 וטרם נפרע. אותו אדם טען, כי הקצאת המניות בוצעה שלא בידיעתו וללא הרשאתו ורק 3 שנים לאחר ההקצאה נודע לו עליה. משכך, לטענתו, אין לחייבו בתשלום עבור הקצאת המניות. בית המשפט דחה את הטענה וקבע כי לא הוכחה אי ידיעתו על הקצאת המניות וכי ניתן לייחס ידיעה קונסטרוקטיבית שכן כבעל מניות ודירקטור בחברה, המשתתף באסיפות, סביר כי הגיע לידי מידע בדבר ההקצאה או לפחות קיבל דוחות מבוקרים ואף אם לא, היה עליו לדאוג לקבלם ולעיין בהם.

בית המשפט דחה גם טענה כי משמעות ויכוח עם החברה הייתה עימות עם בנו של המערער. בית המשפט קבע כי מתוקף תפקידו בחברה, מחויב אדם לפעול לטובת אינטרס החברה, אף אם מדובר בעימות עם בנו, וקל וחומר כאשר קיים מעשה מרמה כנגד החברה ואין להעדיף את אינטרס הבן על פני אינטרס הנושים.

לענין זה יצוין, כי תחום הסכסוכים בין בעלי מניות ונושא הפירוקים והכינוסים הינם שניים מהתחומים המרכזיים בהם עוסק משרדנו ועו"ד שלומי תורג'מן, שותף בכיר במשרדנו, אף מרצה באקדמיה לקורס בנושא סכסוכים בין בעלי מניות.

ג. קיום יחסי משפחה לא שולל כשלעצמו קיום יחסי עבודה אך בית הדין לעבודה מוסמך לדון בענייני מעמד אישי כאשר הדבר דרוש לצורך הכרעה בשאלת קיום יחסי עובד – מעביד [עע (ארצי) 391/08 קטלין גוטמן נ' ג'י. קי. אר. אשראי רכב בע"מ, 03.12.2009]

בית הדין הארצי לעבודה דחה לאחרונה ערעור על החלטה אשר דחתה תביעה לתשלום הפרשי שכר וזכויות נוספות מן הנימוק כי בין המערערים, אם ובנה, לבין המשיבים, אשר הינם חברה, בה הועסקו, והמשיבה - ידועה בציבור של המערערת במשך קרוב ל 20 שנה - מעולם לא התקיימו יחסי עובד ומעביד. בית הדין האזורי קבע כי לאור מערכת היחסים הזוגית אשר התקיימה בין המערערת למשיבה אין לראות בחברה כמעסיקה אלא חלק בלתי נפרד משותפות כלכלית ומשפחתית.

בערעור לבית הדין הארצי טענו המערערים כי אין לבית הדין לעבודה סמכות או כלים משפטיים להכריע במחלוקת בתחום המעמד האישי, שכן בכך שם עצמו בנעליו של בית המשפט לענייני משפחה. בית הדין דחה טענה זו, וקבע כי מאחר ועיקר המחלוקת העיקרית בין הצדדים עוסקת בשאלת קיומם של יחסי עובד מעביד בין המערערים לחברה ומאחר וטרם יידרש בית הדין להכריע בסוגייה זו יהיה עליו לדון בטיב היחסים בין המערערת למשיבה תחילה, שכן לכך נפקות הן לעניין מבנה הבעלות האמיתי בחברה והן לעניין הגדרת העסק כ"עסק משפחתי", הגדרה העשויה להשפיע על המסקנה בדבר קיום יחסי עובד מעביד. לפיכך, בית הדין הארצי קבע כי בסמכותו של בתי הדין לעבודה להכריע גם בסוגיות אשר הינם בתחום המעמד האישי, כאשר לכך רלבנטיות ביחס להכרעה בשאלת קיומם של יחסי עובד מעביד.

רשימת התפוצה של משרד אפיק ושות' מופצת אחת לשבועיים לקהל של קרוב ל 2,500 איש וכוללת פרסומים מקצועיים לקהל הרחב בנושאים משפטיים המעניינים את הקהילה העסקית והינם בתחומים בהם עוסק המשרד. על מנת להצטרף לרשימת התפוצה יש לשלוח מייל לכתובת newsletter@afiklaw.com ובכותרת לכתוב "אנא צרפו אותי לרשימת התפוצה". ניתן להעביר מייל זה לכל אדם ובלבד שלא נעשה בו כל שינוי. אין האמור במייל זה מהווה ייעוץ משפטי ובכל נושא מומלץ לפנות למשרדנו על מנת שהעובדות תיבחנה היטב בטרם תתקבל החלטה כלשהי.

היקף ההגנה על חושפי מעשי שחיתויות במקום העבודה

אחד התחומים בהם מטפלת המחלקה המנהלית של משרדנו הוא ליווי של גופים ציבוריים בפעילותם מול מבקר המדינה. חוק מבקר המדינה התשי"ח-1958 מאפשר למבקר ליתן צו הגנה המונע פיטוריו של עובד אשר חשף שחיתות במקום העבודה. החוק קובע, כי "חליפת המגן" תינתן רק כאשר הפעולות כנגד העובד הינן בתגובה על כך שהודיע בתום לב ועל פי נהלים תקינים על מעשי שחיתות שבוצעו בגוף בו הוא עובד. דרישת תום הלב מעוגנת גם בחוק ההגנה על עובדים (חשיפת עבירות ופגיעה בטוהר המידות או במינהל התקין), תשנ"ז-1997. צו ההגנה נועד לאפשר לעובדים לחשוף שחיתויות ללא חשש להתנכלות מצד המעסיק, אולם עשוי לשמש, במקרים מסוימים, גם עובדים הפועלים בחוסר תום לב ונקמנות כדי למנוע פיטוריהם – פיטורים אשר לא דווקא קשורים ל"שחיתויות" אשר "חשפו". כך למשל, עובד החושש לפיטוריו, עלול להגיש תלונת שווא למבקר המדינה תוך שהינו פועל מתוך מניעים זרים אשר בבסיסם השאיפה למנוע או למצער להקפיא את המצב הקיים ובכך להסיר את חרב הפיטורין מעל ראשו או לפחות לדחות את הקץ.

כך למשל ארע בפרשת צור, בה דחה בית המשפט העליון עתירה נגד החלטת מבקר המדינה שלא לספק הגנה לעובדת אשר הגישה התלונה שלא ממניעים כשרים. בית המשפט קבע, בין היתר, כי קיימת סכנה מניצול לרעה של מוסד התלונות במקומות העבודה, העלול, בהעדר בקרה ופיקוח ראוי, להפוך אמצעי לחץ שלא כדין על המעסיק. בית המשפט הזהיר כי מאחר וקו הגבול בין תלונה שהוגשה בתום לב, לבין תלונה שנועדה להשיג תכלית שעניינה קידום אינטרס אישי של העובד הוא לעיתים דק, ועל כן נדרשת נקיטת זהירות רבה בהתייחסות לתלונות עובדים. בפרשת אורנשטיין סיכם בית הדין לעבודה את הלכות בתי המשפט בנושא צמצום ההגנה, וקבע כי תכליתו של חוק ההגנה על עובדים אינה מניעת בירור ענייני של טענות בדבר ליקויים בתפקוד העובד ואין לכפות המשך העסקת עובדים מתלוננים חרף אי התאמתם לתפקידם. עוד נקבע בפרשת אורנשטיין, כי לא די בהעלאת טענת שחיתות כדי להקנות לעובד חסינות מפני פיטורים. קרי, כאשר קיימים שיקולים אובייקטיביים מוצדקים להפסקת עבודתו של עובד, או כאשר תלונתו הוגשה בחוסר תום לב, או לא הייתה תלונת אמת, לא תינתן חסינות מפני פיטורים.

דוגמה נוספת לאיזון בין היקף ההגנה הרחב לו זוכה העובד, אשר מתלונן כנגד מעסיקו לבין זכויותיו של המעביד, הנילון, ניתן למצוא בסעיף 3(ג) לחוק ההגנה על העובדים, שם נקבע כי תלונה אשר תתברר כתלונת שווא, בניסיונות בהן העובד ידע על כך או שהיה עליו לדעת על כך, לא תזכה לסעד ובית הדין אף רשאי לחייב את העובד בפיצוי כספי.

בפועל, תלונה על שחיתות עשויה להכניס את כל הצדדים לסחרור אשר עשוי לגרום לנזקים לטווח ארוך לשני הצדדים. כך, חשוב להיום מלווה ביעוץ משפטי מהשלב הראשוני על מנת להצליח בתהליך או לפחות לצמצם הנזקים.

מאת: יאיר עלני

* הכותב הינו מתמחה במשרד עורכי הדין אפיק תורג'מן ומתמקד בעיקר בתחום הציבורי ודיני רשויות מקומיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המומחה בתחום בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.

גליון מס' 4065
30/11/2009

מה בגליון?

מידע בלעדי

מכרזים

תוצאות מכרזים

עורכת: אילת אלוני-כהן 03-5635069

מחלקת שירות לקוחות: סימה אסביה 03-5635073

מחלקת מכירות: 03-5635000

מען: דרך פתח תקוה 98-96 תל אביב 67138

פקס: 03-5635075

מובהר בזאת כי המערכת אינה אחראית, במישרין או בעקיפין, לתוכן הפרסום ו/או לאמיתות מצגיו, לרבות כל מצג שיש בו להעיד על תכונות המפרסם או המוצר או השרות המוצע, והאחריות הבלעדית אפוא לתוכן הפרסום ולכל עניין המשתמע ממנו היא על המפרסמים בלבד.

אלשיך דחתה את בקשת המנהל המיוחד של אלי רייפמן להורות לשבעה נושים להשיב לקופת הכינוס כסף שקיבלו

08.12.2009 | 16:04 **הילה רז**

השופטת ורדה אלשיך דחתה באחרונה את בקשתו של המנהל המיוחד שמונה לכינוס נכסיו של אלי רייפמן, להורות לשבעה נושיו להשיב לקופת הכינוס סכומים שקיבלו זמן לא רב לפני שהוצא לרייפמן צו כינוס נכסים. השופטת הורתה למנהל המיוחד, עו"ד איתן ארז, להגיש תביעות נפרדות לגבי כל אחד מהנושים במידה שברצונו להמשיך בהליך. השופטת דחתה על הסף את בקשת המנהל המיוחד לחיוב אישי של עו"ד דורון אפיק, המייצג את רייפמן, ששימש נאמן בחלק מהעסקות במסגרתן רייפמן העביר כספים לנושיו.

מפסק הדין עולה כי ארז ביקש מבית המשפט להורות לשבעה נושים של רייפמן להשיב סכומים ששולמו להם לאחר בקשת הכינוס נגד רייפמן ולפני שהוצא צו כינוס נגדו. השופטת פסקה כי "בכדי להוכיח העדפת נושים, לכאורה, על הנאמן להציב תשתית ראייתית אשר לא יעלה בידי הנושה הרלוונטי להודפה אל מתחת לקו מאזן ההסתברות האזרחי, ולפיה לא דובר בתשלום שוטף ורגיל, אלא בדרישה שלא מן המניין שהועלתה נוכח התגלות מצבו של החייב".

השופטת קבעה כי הבעיה המרכזית הניצבת בפני ארז היא הגשת הבקשה נגד שבעה נושים שונים, שכל אחד מהם העלה טענות אחרות הנוגעות לנסיבות מיוחדות של העסקה בין הנושה לרייפמן. השופטת ציינה כי "לא אוכל לתת במסגרת הכרעה משפטית ועובדתית בהינף קולמוס כנגד שבעה נושים בו זמנית... קל וחומר לנסיבות המקרה שעניינו עסקות שביצע רייפמן ואשר נוטות לא אחת להתגלות כסבוכות מאוד, ומעוררות שאלות משפטיות שאינן מן הפשוטות".

השופטת הנחתה את ארז לבדוק ולשקול את עניינו של כל אחד מהנושים לחוד ולאחר מכן אם יחפוץ בכך להגיש בקשה מפורטת לנושים בעניינם יוכל להציב תשתית ראייתית מבוססת לכאורה. לגבי בקשת ארז לחייב את אפיק באופן אישי, העירה השופטת כי ספק אם ישנו בשלב זה מקום לבקשת סעדים המכוונים נגד אפיק באורח אישי. "ספק גדול בעיני האם תביעה שכזו, שרובה ככולה מעורבת בשאלות מתחום דיני האתיקה, מתאימה להידון במסגרת בקשה למתן הוראות בפני בית המשפט של חדלות פרעון דווקא", אמרה.